

Št. 3.

Leto 1944.

SOŠKI

GLAS

Izdaja IDRIJSKO - TOLMINSKI ODRED 20/III/1944.

Bradati

PREGLED VOJNIH IN POLITIČNIH DOGODKOV

Pomlad se bliža.... a v naših srcih raste nemir, hrepenenje in želja.... kdaj bomo zaživel v zlati svobodi, v svobodi od nikogar in od nikedar več ogroženi, kadar ne bo več teptal naše svete s krvjo prepočinjene zemlje sovražnik s svojimi poštepniki-švabobranci!... Ali ura obračuna se z velikanskimi koraki bliža.....!

Na vzhodnem bojišču, kjer se bijejo naši slovanski bratje-Sovjetska Zveza, je Rdeča Armada v zadnjih dnevih znova odločilno porazila hitlerjevsko fašistično armado, poraz, ki je morja hujši kot je bil pri Stalingradu, kajti vojni plen je ogromen!.... In "zmago vito" nemška armada se na celi bojni črti "unika", ne unika, temveč beži v strašnem neredu.... ne bo dolgo, ko se bo slavna Rdeča Armada pojavila v Romuniji in na Madžarskem!

Na južnem bojišču zatišje.... tišina pred viharjem, ko bodo zavezniki udarili z vse močje na sovražnika!

Na zapadu se zračna ofenziva stopnuje, zavezniki z ogromnim številom bombnikov napadajo ter bombardirajo Nemčijo ter ozemlja, ki leže nasproti Angliji..... napadajo noč in dan brez prestanka..... predznak, da se bliža usodni dan, pred katerim trepetata vsa hitlerjevska Nemčija!?

V Jugoslaviji..... naša NOV pod vodstvom maršala tov. Tita je začela s protiofenzivo ter z uspešnimi ofenzivnimi boji čisti ozemlje od okupatorja..... ki je tudi v Jugoslaviji doživel popolni polom!

Nemčija z poslednjimi obupnimi napori poizkusa preprečiti strahoviti poraz, ki jo čaka, zato selaj mobilizira vse, tudi nesposobne moške in ženske, ter jih vlačijo v Nemčijo na delo v tovarne, da na ta način pridobi na tisoče Nemcev, ki so potem pripravljeni za na fronto.... ali zaman!

Vsi ti silni vojaški uspehi Sovjetske Zveze, ka-

kor tudi v Jugoslaviji so mogočno odjeknili širom celega sveta; ves svet samo govori o Sovjetski Rusiji in Jugoslaviji in zaupanje vseh svobodoljubnih narodov v končno zmago je postalo popolno!

Zaradi teh vojaških uspehov se je silno okrepil politični položaj NKOJ-a in AVNOJ-a med našimi zavezniki ter pri ostalih zavezniških narodih, ki se tudi bori jo proti Hitlerju. Najbolj se je naš politični in diplomatski položaj okrepil pri našem zapadnemu zavezniku - Angliji, ki je doslej še nekoliko oklevala, ali je pred sednik angleške vlade g. Churchill v svojem zadnjem govoru v angleškem parlamentu podrl še zadnjo zapreko ko je tudi formalno priznal našo jugoslovansko vlado NKOJ-a, kot edinega zakonitega predstavnika Jugoslavije! S tem je NKOJ na čelu z maršalom tov. Titom dosegla na mednarodnem diplomatskem polju svoj največji uspeh!

Tudi na mednarodnem vojaškem polju se je naš položaj silno okrepil z prihodom Sovjetske vojaške misije k vrhovnemu štabu NOV in POJ v Jugoslavijo.

Seveda vsi ti naši uspehi na mednarodnem političnem, vojaškem in diplomatskem polju niso ostali brez vpliva na ostale jugoslovane, ki živijo v inozemstvu. Povsod se osnivajo jugoslovanski odbori, ki pošiljajo resolucije in pozdravne brzojavke NKOJ-u in našem genialnemu voditelju vseh južnih Slovanov tovarišu Titu. In posledice se že kažejo... vsi vidnejši predstavniki bivše begunske jugoslovanske vlade zapuščajo svoje položaje ter se stavljajo na razpolago tovarišu Titu. Sedaj so sledili prejšnjim zglede jugoslovanski poslanik v Moskvi Stanuje Simič in vojni ataše podpolkovnik Lozić ter jugoslovanski poslanik v Kanadi Iziđor Cankar, kateri vsi obsojajo delovanje begunske vlade v Kairu!

Z porastom političnega ugleda se je tudi utrdil politični položaj naše jugoslovanske vlade NKOJ-a in AVNOJ-a, ki je na svojem drugem zgodovinskem zasedanju v Jajcu že dejansko dal obris bodoče Jugoslavije in svojimi važnimi sklepi že začel graditi svobodno fe-

derativno Jugoslavijo!

Za nas Slovence so zelo važni zgodovinski dnevi od 17 do 20 februarja t.l., ko se je vršilo Prvo zasedanje Slovenskega Narodnega Osvobodilnega Sveta, ki predstavlja izredno važen mejnik v razvoju slovenskega narodnega osvobodilnega gibanja. Ta prvi slovenski parlament v naši narodni zgodovini, ki se je ukvarjal predvsem z vprašanji graditve narodne oblasti in slovenske državnosti v okviru federativne Jugoslavije z gospodarskimi in prosvetnimi problemi in ukrepi, je dokazal da smo sposobni načrtno polagati temelje za našo bodočnost!

Na tem zgodovinsko važnem zasedanju je Slovensko Narodno Osvobodilni Svet-SNOS- sklenil in izdal deklaracijo o v z p o s t a v i t v i : N a c i o n a l - n e g a K o m i t e t a O s v o b o d i t v e S l o v e n i j e, kot slovenske nacionalne vlade, čim bodo dani pogoji in sicer v okviru močne, bratske in federativne Jugoslavije, kot skupni državi vseh jugoslovanskih narodov!

In končni sklep: "Bodoča Slovenija v okviru svobodne federativne Jugoslavije se gradi in mi gremo s sigurnimi koraki v boljšo bodočnost!"

—O—O—O—O—O—

Platon

P O Z I V .

Težak je jarem, o Slovenci,
še težja pa je naša pest!
Vsi v borbi smo sedaj junaški
za brambo sela, trga, mest.

Nihče doma naj ne ostaja,
trpljenja zdaj naj konec bo,
v borbo vsak naj gre do kraja,
bori naj se za svobodo!

Svoboda zlata s. obeta,
poziva vsak te partizan,
v borbo težko stopaj zvesto
vaščan, tržan in ti meščan!

Ker bomo skupno se borili,
svobodo uživali prav vsi,
s ponosom se nazaj spomnili,
na čase težke borbe, mi.

Ko svoboda nam bo sijala,
odprta nam bodočnost bo,
enotnost vse nas bo vezala,
v srečo, mir, tovarištvo!

Zato v boj! V borbo smelo!
Nihče naj več ne bo tlačan!
V boj! V boj za vso deželo,
da bo pregnan in strt tiran!

./.

Soča

V S L O G I J E K O Č.

Ob času, ko se več ali manj vsi podjarmljeni narodi borijo za svoj obstanek, si lahko štejemo v čast, da smo Slovenci eni izmed prvih v tej borbi. Ne vem zakaj, če se ravno v Slovenijo že vsa stoletja zaletavajo na bli sosede in tekmujejo med seboj, kito bo isto sasedel ter nas na ta ali na drugi način živil. Res lep je naš dom slovenski, lepe so njegove poljane in njegovi skalnati očiaki. A kakor je lepa naša slovenska zemlja, tako je tudi lepa iskrena in poštena duša vsakega zavednega Slovenca.

Niso nas mogli zatreti. Ni se to posrečilo ne Hunom ne Turkom, ki so požigali in ropali naše domove. Pa tudi naslednica mačeha Avstrija ni uspeha v svojem uničevalnem delu. Fašistična strahovlada, ki je nastopi-

la za pokojno Avstrijo, je pač mislila, da bo inela laheh posel ter da vsaj nas primorske Slovence zatre in uniči. Skozi 25 let so tolmovali rablji in biriči. Nobe ne grozodejstve nad slovenskim človekom ni bilo čove-
lj veliko. Kjerkoli se je izkazal, da je pripemogel k uničevanju slov. naroda, je bil bogato nagrajen. Najbolj žalostno dejstvo pa je, da so se naši sinovi slov. matere, ki se prodajali lastne brate največjemu narodove mu krvnemu sovražniku. Vkljub vsemu je ostal slov. narod še vedno na svoji zemlji to, kar je bil skozi stoletja. Res veliko je moral pretrpeti in mnogo žrtev je moral položiti ta mali narod na oltar domovine. Ni jim uspelo ga uničiti. Ne z lepe sladko vabljivo besedo niti z groznjami, požigi in umori. Narod je stisnil pesti, umol knil, a v srcu je koval in gojil vedno željo, da pride dan, ko bo Slovenec sam svoj gospodar na lastni grudi. In ta dan preživljano danes.

Še ni sleherna pod naše zemljo povsem osvobojena vse tiranov in mučiteljev. Še ječijo naša lepa mesta, trgi in vasi pod tujčeve pete; a slov. narod se je končno vzdirnil iz stoletnega spanja. Danes bije boj, da se etrese še zadnjih suženjskih okov. Ni več daleč dan ko bodo še vsi ostali kraji dokončno rešeni in združeni v veliko mečno demokratsko Jugoslavijo.

V tem boju pa nismo samo borci s puško v roki, temveč vsak posameznik, pa bodi žena, mati, oče ali naša mladina. Še celo nedorasli otroci se že zavedajo pomena današnjih barb. V borbah, ko hrumijo in divja jo po naših vaseh hitlerjeve horde podprte od belih švabobran cev, se je naš na zunaj tako krotki človek danes pokazal velikana. Bili ga vsaka zadana rana v narodovo telo. A noče več kloniti, narveč vstaja iz čneva v dan, vedno silneje se divja v njem zavest, da je končno le prišel čas, ko si Slovenec pripori svobodo le z lastno pestjo.

Ko je bil, ki je narodu prvi pokazal pot? To je bi la OF, Komunistična Partija. Vsi pošteni in zavedni Slo

venci so se združili v skupno borbo, šli na pot, ki je bila od vsega početka najtežja, skoraj brezupna. Niso klonili, če tudi so se vrste prvih borcev iz dneva v dan redčile. Zavečali so se, da zdaj ali nikoli! Vedeli so, da bo ves zavečen slov. narod podprl to veliko borbo in zmaga bo dobljena. Da se niso varali, nam jasno kažejo do sedaj osvobojeni kraji. Povsodi, kjer naše ljudstvo že uživa svobodo, so postavljeni narodni osvobodilni odbori kot prva narodna civilna oblast. Ljudstvo je svoje predstavnike izvolilo samo. In ti predstavniki niso kakor nekoč neke vrste mogodcev, kateri so vladali po svoji mili volji. Ljudstvo si danes že lahko samo deli pravico. In kjerkoli je narod združen in enoten, tam se že vidijo prvi uspehi te naše svobode. Naše ljudstvo s svojimi NOO se danes že vpolni meri zaveda, kaj in kako se mu je vesti. Pa naj sovražnik skuša na kakršenkoli način škodovati naši skupnosti, mu to ne bo uspelo. Vsi se zavedamo, da borba, ki jo vodi danes ves narod, je skupna borba za skupno svobodo. Da bo mo to čimpreje dosegli ter da je ista že zagotovljena nam jamčijo naši hrabri borci, ki bijejo in uničujejo sovražnika pri vsakem koraku. Jamči nam tudi vse ostalo civilno prebivalstvo, ki te borce z vsemi sredstvi podpira. Jamči nam modro vodstvo našega prvega maršala tov. Tita. Jamči nam pa tudi naša velika in močna zaveznica bratska Sovjetska Zveza z njeno nepremagljivo Rdečo Armado, kakor tudi zapadni zavezniki. Tovariši in Tovarišice, menim, da ni med nami danes nikogar, ki bi te borbe za svobodo celokupnega naroda ne hotel razumeti. Zavedajmo se, da pot k zmagi vodi le v skupnosti, v kateri je naša moč in rešitev. Vsak izmed nas, pa naj si bo funkcionar ali navaden član OF, naj stori svojo dolžnost. Bodimo iskreni in res tovariški med seboj. Naj izgini iz naših vrst vsi osebni spori in naj izgine vse osebno sovraštvo. Vsak izmed nas naj se priuči čuti resnico, ki mu jo tovariš pove odkrito, ne da bi pri tem usklila mrznja. Bodimo drug drugemu dobri

svetovalci in ne glejmo na osebno korist, temveč za skupen blagor. Ljubimo se res kot bratje ene velike družine. Posnemajmo verze našega velikega pesnika Simona Gregorčiča: "odprte roke, odprto srce imej za trpečega brata". Sicer se bodo uresničili verzi istega pesnika, ki pravi: "kdor pa srečo uživa sam, naj se solze preliva sam". Tovariši in tovarišice, eno naj nam bo sveto in eno naj nam bo cilj: "Svoboda slovenskega naroda!"

=0=0=0=0=

Martinko

K L I Č V E S E L E G A P A R T I Z A N A .

Na bojnih poljih zmage zarja vstaja,
svoboda pa že k nam prihaja.
Iz suženjstva je vstal slovan,
ki bil je dolge čase v okove zakovan.

Zavpij, junaški partizan,
slovenski sin, sovrag gre že v pogin!
Ne ustane več, tiranstvo preč,
svobode dan že vstaja nam.

In sedaj je prišla ura,
ko ljudstvo vse se zbuja,
vriska, vzklika, poje na ves glas
našemu Titu in Stalinu v čast!

./.

Platon

V T I S M I T I N G A .

Zbralo se je mnogo ljudi, mlado, staro, vse, kar leze in gre. Velika, okrašena dvorana, da sem se kar začudil. Slika našega maršala Tita, vsa okitena s cvetjem in zastavicami, takimi ki niso omažeževane od izdajalskih domobrancev.

Tovarišice, v tremi prvega nastopa, nervozno prebi

rajo, ponavljaje pesmi, katere bodo prvič svobodno v svojem materinskem jeziku recitirale-deklamirale. Po dverani odmeva pesem iz duše, ter te opaja in prevzema z zanosom svobode in domačnosti. Vse je pripravljeno. Začetek. Zastor se odpre in stopil sem najmanj tristo tovarišev in tovarišic. Pozdravil sem jih z našim lepim pozdravom "Sart fašizmu". V en glas je zagrmel odgovor "Svobodo narodni!" Zbor je zapel občuteno pesem in že sem začel s svojim govorom, v katerem sem pojasnil narodu predvsem zadnji zunanje-politični položaj in naše stališče v težki, toda uspešni osvobodilni borbi. Opazujoč posameznike sem videl, kako so zvesto poslušali in dojemali vse, kar sem jim povedal, ko se končal, sem videl po njihovem navdušenju, kako težko so čakali na pošteno slovensko besedo. Vedeli so o naši borbi, saj so bili skoro vsi med njimi že v borbah. Toda še bolj so bili navdušeni, ko so zvedeli za priznanje naše narodne vlade od strani zaveznikov in za njihovo materjalno pomoč. Navdušenje brez konca in kraja. Tovarišice so deklamirale ali pa recitirale občuteno in zanesen naše domače pesmi. Presenečen sem bil nad njihovo gorečnostjo in voljo, da se se tako lepe naučile teh pesmi, kajti zavedal sem se, da so hodile samo v italijanske šole. Še par pesmi, pozdrav in spored je bil končan. Toda tovariši in tovarišice niso še hoteli iti na svoje domove. Dali so duška svojim občutkom, ter zlili svoje navdušenje v pesmi, katere so donele po dverani še dolgo časa. Lepo smo se slednič poslovili. Odsel sem. Premišljeval sem vso pot, ki ni bila kratka, zakaj mora tako dober in pošten naređ kot je baš slovenski, tako trpeti? Ni sem našel nobenega opravičila za vse to zatiranje naroda in sklenil sem, da bom polvojil vse svoje sile v delu in borbi za čimprejšnje osvobodjenje svojih tovarišev in tovarišic iz pod tujčevega jarma!

B O R B A

SLOVENSKA ZASTAVA ŽE VIHRA,
Fantje, dekleta in možje,
vsi hrabri v vrste stopajte,
obranit domovino, brate vse!

Mati s solzami v očeh na pragu stoji,
z reko objema sina-govori,
a pri srcu ji je težko, britko,
ko vidi svojce, ko gredo.

Glej tam gori partizana,
kak' hrabro na straži stoji,
puška draga mu je ljubica,
a mati mu je rodna zemljica.

Hajd' v borbo za svobodo
vsi mladeniči, možje, dekleta,
presvetla je naša pravda sveta,
da osvobojena zemlja bo !

Že sovrag po hribih krvavi,
dan in noč se le jezi,
kot lačna zver si, išče plen,
a partizan je vsak jeklen.

Že krogla Nemca pogodi,
iz srca teče njemu kri,
zapušča naš prelepi kraj,
za njega "novi red" je zljaj!

./.

S. Katja

MATI PRVA VZGOJTELJICA

Mati-sladka beseda mati. Prva beseda ko jo izprego
vore mala nežna otroška usteca. Zaupno zre jasna očesca
kot globoki jezerci v te. Vse ne-bo, vsa sreča leži v
blaženem smehljaju tvojega nebojčljence. Ves je tvoj, ko
leži v belih pleničkah in se igra z malimi ročicami.

Sanjaš vsa srečna nad njimi, ko ti leži v zibeli, daleč, daleč v svetu čarobnih sanj.

Draga mati, ko tako sloniš nad tem dragim bitjem, se li zavešaš velike odgovornosti in velike naloge, ki te čaka? Kdo mu more dati večje bogastvo kot ti mati! Da v tvojih rokah in negi je danes njegovo telesce, a zavedaj se, da se tudi ti tista, ki boš prva brusila dragulj-njegov značaj. Na tebi leži vsa odgovornost, da boš vzgojila svojega otroka tako, da bo vreden član človeške družbe, kos življenju, ki leži pred njim. Kakor se razveseliš prvih njegovih drobnih korakov, naj bi se tvojo oko vzradostilo tudi takrat, ko ti bo stopal samozavestno po trdi cesti življenja. Mati, Slovenka si! Živiš v času, ko tvoj narod trpi in preliva svojo dragoceno kri za svobodo domovine. Tvoj otrok teka razigrano, že dojema življenje. Zvedav je njegov pogled, nešteta so njegova vprašanja. Ne misli, da vsa ta današnja razgibanost nima vpliva nanj. In ravno v tem času seti draga mati nudi najlepša prilika, da svojemu otroku voepiš v srce novo cvetko-ljubezen do te, danes toliko trpeče domovine. Ražloži otroku na njemu razumljivi način, da je to njegova gruda, njegov dom, njegovi ti lepi gozdovi in logi. Njegovim dedom in pradedom je tekla tu zibel. Delali, trpeli in umirali so na tej posvečeni vedno zaslužnjeni zemlji. Pripoveduj mu zgodbo o junakih ki se bore danes za to, da rešijo tudi njemu košček kruha, katerega bo lahko svobodno užival in ne kot dosedaj lovil drobtinice od tujčeve mize. Pripoveduj otroku, saj je njegova vera tako globoka in izkrena. Ne varaj ga, če tudi še tako nedolžna laž-se ti bo kasneje bridko maščevala.

Glej, tvoj otrok poseča že šolo! Bister in umen je. Na naši že osvobojeni zemlji se odpirajo prve slovenske šole. Pošlji otroka k pouku, ker tam bo prejel trdno podlago za poznejše življenje? Tam bo tvoj otrok dobil pravi nauk, ki ga poučujejo naši učitelji. A tudi ti, mati, ne stoj tako brezbrizna na strani. Podpiraj otroka s svojimi nauki, razloži mu razvoj OF njen porod in njeno

delo. Ražloži mu, kdo so naši veliki voditelji in borci. Kdo je naš prvi maršal, tovariš Tite! Da je za nas mati slovanstva velika bratska Sovjetska Zveza. Ražloži mu, da se bi je danes za svobodo našega naroda. A ne le za svobodo, ampak tudi za sprostitev vseh spon, ki so do danes tlačile malega človeka in ga uničevale. Da bo tu di on prišel končno na ono mesto, ki mu pristojajo. Uči ga zlati nauk "Delu čast in oblast!" Ražloži, da življenje ni burka, kjer bi se premikale našemljene lutke. Grenko; polno trpljenja in bolesti je, tirja delo in še enkrat delo. Pa bodi to telesno ali duševno. Ti mati si odgovorna, ako se bo tvoj otrok znašel daleč proč od tebe, aredi vrtince življenja in bo ubupal. Zakaj - ker ga nisi učila dela - ti. Ker si ga napačno vzgajala, ker mu nisi lala tistih nauk, ki roje močan in jeklen značaj.

Razgali mu vso ostudnost klečeplaštva in hinavščine in pokaži mu, kaj je res pravo in iskreno tovarishstvo. Uči ga spoštovati poštehega in delavneega človeka, pa naj si bo to kmet, delavec ali intelektualec. Žalostno je bilo slišati v mestu mater, ki je svojemu otroku rekla: "Si zarobljen kot kmet". Bolele so me te strašne besede! Kajti ta "dama" je imela gotovo v glavi le slamo. Njen razum in njena duša sta bili zelo plitvi, kajti ona ni razumela, kaj je naš kmet in delavec. Njegove žuljave roke, katere sačove je uživala ona, so nardovo bogastvo. In to tolike neprecenljive vrednosti, da bi brez njih naša lepa slovenska zemlja še danes ječala v robstvu, ako bi se ravnó te delavne roke ne postavile v bran našim tiranom. Ali bi te ne bolela duša, ako bi bila ta "dama" tvoj otrok.

Uči ga ljubiti svojo trpečo zemljo. Najlepše poudaš to otroku, ko mu čitaš in razlagaš pesmi naših slovenskih pesnikov. V njih najdeš zaklade, s katerimi minogrele bogatiš dušo tvojega otroka. V njih najdeš vso zgodovino dedov, njih delo in borbo. Po njej uči spoznavati današnji pravični boj in novo dobo človeškega ži

vljenja. Naj vzljubi pesem ki je zrcalo naroda.

Pot me je zanesla skozi dobro mi poznano vas. Otroci so se vračali domov od šolskega pouka. Solze veselja so mi stopile v oči, ko sem čula kako ta mladež z ubranim glasom prepeva narodne in partizanske pesmi. Med tem ko so isti otroci leto dni prej popevali spa kečrane italijanske popevke. Sedaj se je ta mladež dostojno vračala proti domu, medtem ko je prej kot podivjana drhal drvela po cesti. Že iz tega malega prizora lahko povzamem, kakšno vzgojo so nudili našim otrokom "kulturonesci", in kakšno pa nudi slovenski učitelj, ta kozvani "barbar".

Prepričana sem, da boš ti slovenska mati skupno z učitelji vzgojila novi rod, ki bo vreden današnjih žrtev in lepe bodočnosti!

-0-0-0-0-0-

Ciril Benčina

O P O M I N....

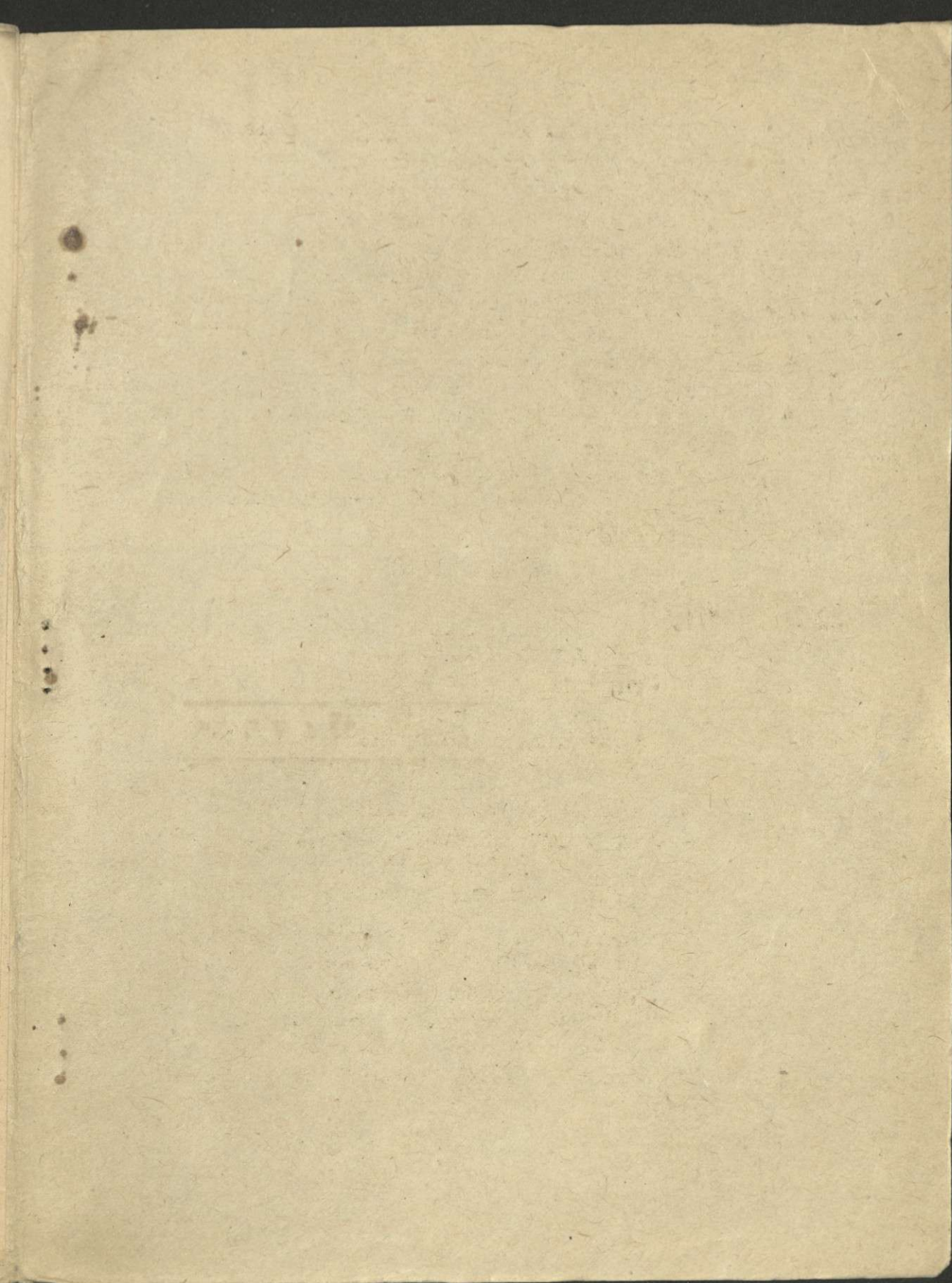
Zasedli so mi vso zemljo,
požgali so mi hišico,
internirali so mater in sestro
in brate v sužnost pretežko.

Ali jaz, slovenske zemlje sin,
si vedno le svobodo želim,
pa izdajalec me izda -
plačilo puška njemu da!

Brat, ne izdajaj slovenske krvi,
ki za svobodo le trpi;
bratje, podajmo si roko
vsi za slovensko svobodo!

=0=0=0=0=0=0=0=

Technika "Č A V E I"